

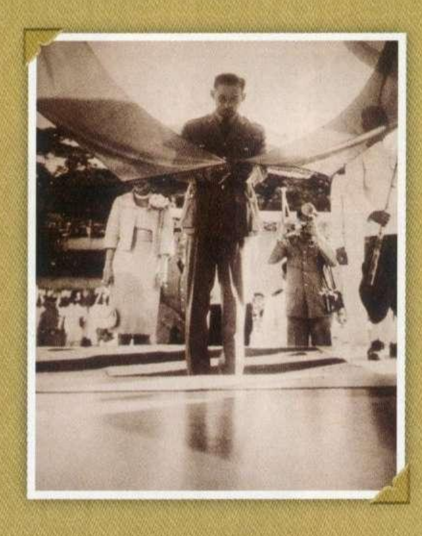
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา

สำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา
กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

ประวัติ

กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทยนานถึง ๔๑๗ ปี เมื่อเสียกรุงในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ จึงปรากฏซึ่งร่องรอยที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตโดยเฉพาะโบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นจำนวนมากนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่ายิ่งของชาติ ต่อมาระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๐๑ กรมศิลปากรได้ดำเนินการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานต่างๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้พบพระบรมสารีริกธาตุ เครื่องราชูปโภคทองคำ พระพุทธรูป พระพิมพ์ และโบราณศิลปวัตถุอื่นๆ จำนวนมาก กรมศิลปากรจึงได้สร้างพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา ขึ้นเพื่อเป็นที่รวบรวมสงวนรักษาโบราณศิลปวัตถุอันล้ำค่าดังกล่าว โดยใช้เงินที่ประชาชนบริจาค และรับพระพิมพ์ที่ขุดพบในกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะเป็นการสมนาคุณ ชื่อ **"พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา"** จึงถูกตั้งเพื่อทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อเทิดพระเกียรติและเป็นพระบรมราชานุสรณ์แด่สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) ผู้ทรงสถาปนาวัดราชบูรณะ เมื่อ พ.ศ. ๑๙๖๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิด เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ต่อมากรมศิลปากรได้ปรับปรุงกิจการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา โดยสร้างอาคารเพิ่มขึ้นอีก ๑ หลัง เป็นอาคาร ๒ ชั้น และนายสุกิจ นิมมานเหมินทร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๓

การจัดแสดง

เศียรพระพุทธรูปสำริด
ศิลปะอู่ทอง พุทธศตวรรษที่ ๑๙
ได้จากวัดธรรมิกราช

อาคาร ๑ (อาคารเจ้าสามพระยา)

ชั้นล่าง จัดแสดงโบราณศิลปวัตถุที่ค้นพบจากการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๐๑ ได้แก่ เศียรพระพุทธรูปสำริด จากวัดธรรมิกราช **ศิลปะอยุธยารุ่นอู่ทอง ๒** ร่วมสมัยกับหลวงพ่อโต วัดพนัญเชิง นับเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงศักยภาพของดินแดนอโยธยา ก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา และกลุ่มพระพุทธรูปที่ได้จากกรุวัดราชบูรณะ มีคุณค่าอย่างยิ่งทั้งในแง่พุทธศิลป์ กับหลักฐานพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เพราะแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของการหลอมรวมระหว่างรัฐสุพรรณภูมิกับรัฐละโว้ เมื่อแรกสถาปนากรุงศรีอยุธยาจากศิลปะอยุธยารุ่นอู่ทอง ๑ อู่ทอง ๒ และเป็นอู่ทอง ๓ เมื่อได้รัฐสุโขทัยเข้ามาในพระราชอำนาจสมัยสมเด็จพระนครินทราธิราช (เจ้านครอินทร์)

ในขณะที่พระพุทธรูปทรงเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาในศาสนาพุทธที่มุ่งปฏิบัติธรรมเพื่อทำลายมิจฉาทิฐิ เช่นเดียวกับพระยาชมพูบดีในครั้งพุทธกาล และพระพุทธรูปทรงเครื่องยังมีความหมายแห่งการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เพื่อสะสมบุญไปสู่โลกแห่งอนาคตพุทธเจ้าพระศรีอาริย์

กลุ่มพระพุทธรูปจากพระอุระและพระพาหาซ้ายองค์พระมงคลบพิตรนับเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงการหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกันภายใต้ราชธานีกรุงศรีอยุธยาของแว่นแคว้นต่างๆ ที่ปัจจุบันดินแดนเหล่านั้นยังอยู่ในความเป็นชาติไทยจวบจนทุกวันนี้ ได้แก่ รัฐสุพรรณภูมิ รัฐละโว้ รัฐสุโขทัย รัฐล้านนา และนครศรีธรรมราช

กลุ่มพระพุทธรูป
จากองค์พระมงคลบพิตร

ครุฑโขนเรือไม้จำหลัก
ปางกรณมุทรา
ใช้เป็นหัวเรือสมัยกรุงศรีอยุธยา

พระพุทธรูปประทับนั่งห้อยพระบาท
ปางประทานเทศนา
ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๓

การจัดแสดงในกลุ่มพระพุทธรูปจากต่างประเทศที่ได้จากกรุวัดราชบูรณะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับหลักฐานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดีต่อกันกับนานาชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่มีต่อกันมาอย่างยาวนานดังปรากฏให้เห็นจากพระพุทธรูปศิลาปางประทานเทศนาประทับนั่งห้อยพระบาทสมัยทวารวดี ซึ่งได้อิทธิพลจากอินเดียและยังสัมพันธ์กับความเชื่อมต่อในช่วงเวลาสมัยทวารวดีกับสมัยอยุธยาที่ปรากฏเหรียญจารึก **"ศรีทวารวดิ ศวรปุณยะ"** แปลว่า **"การบุญแห่งพระเจ้าศรีทวารวดี"** กับชื่อและสร้อยนามของกรุงศรีอยุธยา "กรุงเทพทวารวดี ศรีอยุธยามหาดิลกภพนพรัตน์ราชธานีบุรีรมย์" นอกจากนี้ยังจัดแสดงงานเครื่องไม้จำหลัก ฝีมือช่างสมัยอยุธยา ซึ่งนับเป็นงานประณีตศิลป์อันสำคัญดังปรากฏในงานหน้าบันไม้จำหลักพระนารายณ์ทรงครุฑ บานประตูไม้จำหลักจากพระอุโบสถ และสถูป วัดพระศรีสรรเพชญ์ รวมถึงครุฑโขนเรือ ปางกรณมุทราสมัยอยุธยาดังปรากฏในพงศาวดารที่กล่าวถึงชื่อเรือครุฑพาหะนามมงคลสุบรรณ์

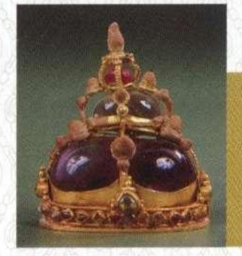
ชั้นบน จัดแสดงเครื่องทอง ๒ ห้อง และโถงกลางจัดแสดงกลุ่มพระพิมพ์ที่ได้จากกรุวัดราชบูรณะในปี ๒๕๐๑ และเป็นที่มาของรายได้ในการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์

ห้องแรก ห้องวัดมหาธาตุ

จัดแสดงพระบรมสารีริกธาตุและเครื่องประกอบพุทธบูชา ปลาหินหยกเขียนลายทอง สัญลักษณ์มงคลต่างๆ รวมถึงพระพิมพ์ดุนทองและเงิน นอกจากนี้ยังจัดแสดงสถูปศิลาประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ พร้อมด้วยเครื่องสูง จากเจดีย์ศรีสุริโยทัย

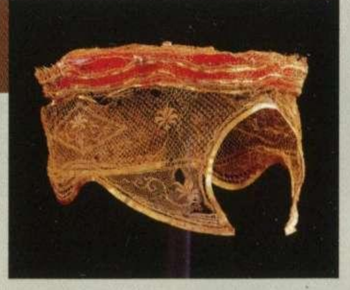

เครื่องสูงจากเจดีย์ศรีสุริโยทัย

พระสถูปทองคำประดับอัญมณี
ภายในบรรจุผอบทองคำที่ประดิษฐาน
พระบรมสารีริกธาตุ

ศิราภรณ์ ถักสานด้วยเส้นทองคำ
ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๐

พาหุรัดและทองพระกรทองคำประดับอัญมณี
ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๐

ห้องที่สอง ห้องวัดราชบูรณะ

จัดแสดงพระพุทธรูป พระพิมพ์ทองคำ และเครื่องราชูปโภคทองคำ ที่ได้จากการจับกุมคนร้าย ๒ คน จากจำนวน ๓๐ คน โบราณวัตถุชิ้นสำคัญคือ พระแสงขรรค์ชัยศรี เครื่องราชกกุธภัณฑ์จำลอง พระปรางค์ทองคำ และเจดีย์ทองคำที่ได้จากการขุดค้นทางโบราณคดีในกรุชั้น ๓

พระพุทธรูปประทับเหนือพนัสบดี
ศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๒

อาคาร ๒

จัดแสดงโบราณศิลปวัตถุที่พบในกรุวัดราชบูรณะ และวัดมหาธาตุ อายุสมัยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๒๔ คือ ตั้งแต่สมัยทวารวดี ลพบุรี ศรีวิชัย สุโขทัย อยุธยา เพื่อเป็นการศึกษาเปรียบเทียบจึงได้นำโบราณวัตถุชิ้นสำคัญมาจัดแสดงร่วม เช่น พระพุทธรูปประทับเหนือพนัสบดี พระพุทธรูปปางเสด็จลงจากดาวดึงส์ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร พระพิฆเณศ พระพุทธรูปสมัยเชียงแสน รัตนโกสินทร์ เพื่อความเข้าใจในความหลากหลายของศิลปะไทย

อาคาร ๓ อาคารเรือนไทย

อาคารนี้เป็นเรือนไทยที่สร้างเป็นหมู่เรือนไทยภาคกลาง ปลูกอยู่กลางคลองฉะไกรน้อย คลองโบราณสมัยอยุธยา ภายในเรือนไทยจัดแสดงศิลปะพื้นบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของคนไทยสมัยก่อน เช่น เตาเชิงกราน หม้อดินเผาสำหรับหุงต้ม กระต่ายขูดมะพร้าว เครื่องจักสานต่างๆ ได้แก่ ตะกร้า กระจาด และเครื่องจับสัตว์น้ำ แสดงถึงภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยที่สามารถดำรงชีวิตอยู่กับธรรมชาติได้อย่างสมดุล

กระต่ายขูดมะพร้าว

กล่องใส่ยาสูบรูปเต่าทำด้วยไม้

ระเบียบปฏิบัติ
ในการเข้าชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ต้องแต่งกายให้เป็นที่เรียบร้อยและต้องไม่ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. นำหีบห่อและสิ่งใดๆ ที่อาจบรรจุปกคลุมปิดบังหรือซ่อนเร้นสิ่งของในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติออกหรือเข้าไปในห้องจัดตั้งโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

๒. ก่อความรำคาญด้วยประการใดๆ แก่เจ้าหน้าที่หรือผู้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

๓. จับต้อง หรือหยิบฉวย สิ่งของที่จัดตั้งแสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

๔. สูบบุหรี่ในห้องจัดตั้งโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ

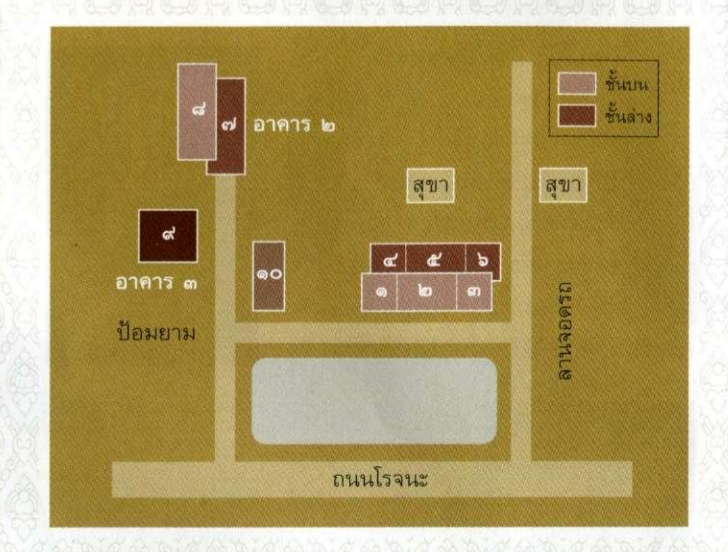
๕. ขีด เขียน จารึก หรือทำความสกปรกแก่สิ่งของและอาคารสถานที่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

๖. บันทึกภาพ หรือเขียนรูปสิ่งของที่จัดตั้งแสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ โดยมิได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา
ถนนโรจนะ ตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐
โทรศัพท์ / ๐ - ๓๕๒๔ - ๑๕๘๗ , ๐ - ๓๕๒๔ - ๔๕๗๐
โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๑๕๘๗

แผนผังอาคาร
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา

๑. ห้องเครื่องทองวัดมหาธาตุ
๒. ห้องโถงบนจัดแสดงพระพิมพ์
๓. ห้องเครื่องทองวัดราชบูรณะ
๔. ห้องประทับพระอิริยาบถ
๕. ห้องโถงล่างงานจำหลักไม้ พระพุทธรูป
๖. ห้องรับรอง
๗. โบราณวัตถุชิ้นสำคัญจากกรุวัดราชบูรณะ
๘. ห้องประชุม
๙. อาคารเรือนไทย จัดแสดงศิลปะพื้นบ้าน
๑๐. อาคารสำนักงาน

เวลาทำการ	:	๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.
เปิด	:	วันพุธ - วันอาทิตย์ และวันนักขัตฤกษ์
ปิด	:	วันจันทร์ - วันอังคาร วันขึ้นปีใหม่ และวันสงกรานต์

ค่าธรรมเนียมเข้าชม

ชาวไทย ๓๐ บาท
ชาวต่างประเทศ ๑๕๐ บาท